

Tottelevaisuuskoulutus

Rottweilerlehden toimitus otti minuun yhteyttä ja pyysi kirjoittamaan tottelevaisuuskoulutuksesta jatkokertomuksen, joka on tarkoitettu julkaista neljässä lehdessä (2/95, 3/95, 4/95 ja 5/95). Artikkelisarjassa yritän välittää teille niitä neuvoja ja kokemuksen kautta hankittuja tietoja, joita on vuosien varrella mieleen jäänyt. Näillä harjoituksilla tähdätään kilpailusuorituksiin, mutta vaikkei aikoisikaan kilpailla koiransa kanssa, näistä ohjeista voi olla hyötyä ihan tavallistakin elämää varten.

Harjoitellessani koiran kanssa pidän päämääränä suoritusta, jota on miellyttävä katsoa. Eli koira tekee annetut tehtävät mielellään ja iloisesti. Toki koulutuksessa tarvitaan pakkoa, mutta on täysin koirasta riippuvaista millä voimakkuudella sitä käytetään. Usein kuitenkin näkee suorituksia, joissa on ihan kiitettävästi käytetty pakkoa, mutta motiivointi on täysin unohtunut – puhumattakaan kiitoksesta. Itse asiassa koiran oppiminen perustuu pitkälti oikein ajoitettuun kiitokseen. Jos kiitos on sekunninkin myöhässä, sen teho heikkenee. Utta liikettä opettaessa on tärkeää, että koira kiitetään jo sillä hetkellä, kun se aikoo tehdä oikein. Esim. kun koira käsketään istumaan, täytyy kiitossanan tulla sillä hetkellä, kun takapuoli on menossa maahan.

Motiivointi on myös ehdottoman tärkeää. Koiralle täytyy saada halu suorittaa pyydetty tehtävä. Motiivointivälineenä käytetään esim. palloa, purupatukkaa tai makupaloja. Rottweilerit ovat ahneita ruuan perään ja ovat usein valmiita tekemään mitä tahansa pienen lihapullapalan eteen. Jos näin on, kannattaa ehdottomasti hyödyntää tätä. On aivan sama käytetäänkö motiivointiin esinettä vai ruokaa – viisas kouluttaja käyttää sitä mistä koira eniten pitää. Jos olet epävarma siitä kumpaa pitäisi käyttää, kokeile ja tee päätöksesi vasta sen jälkeen.

Valmis suoritus on aina kokonaisuus, joka muodostuu pienistä osasuorituksista. Nämä pienet osasuoritukset opetan kunkin erikseen, kunnes lopulta yhdistän osat kokonaiseksi liikesuorituksiksi, esimerkiksi noudoksi.

Koulutuksen voi aloittaa jo heti, kun pentu tulee taloon. Pennulta ei tietenkään voi vielä vaatia

kovin paljoa, mutta kokeneet kouluttajat pystyvät opettamaan jo pennulle ikään kuin ”vaivihkaa” paljon erilaisia asioita. Esimerkiksi luoksetuloa voi harjoitella niin, että kun pentu jää haistelemaan jotain hajua, omistaja piiloutuu vaikkapa pensaan taakse ja huutaa pentua. Se tulee vauhdilla etsimään isäntää/emäntää. Joskus saatan käyttää seuraavanlaista konstia: Huudan pentua nimeltä. Jos se ei tottele, odotan kunnes se ei enää katso minuun ja heitän sitä avainnippulla. Pentu hätkähtää kilinää ja samassa huudan sitä nimeltä ja juoksen karkuun. Pentu tulee kiireesti luokse ja kehuun sitä ylitsivuotavasti. Avainnipun haen hetken kuluttua huomiota herättämättä pois.

Nyt käydäänkin sitten pohtimaan eri liikesuorituksia. Tällä kertaa käsittelen seuraamista, liikkeestä istumista ja luoksetuloa. Jokainen voi itse tutkia Palveluskoiraliiton julkaisemasta sääntökirjasta kuinka liikkeet suoritetaan kilpailutilanteessa. Paneudun seuraavassa vain liikkeiden opettamiseen.

Seuraaminen

Seuraamisen harjoittelun voi aloittaa jo aivan pienen pennun kanssa. Pentua tai nuorta koira ei tarvitse laittaa sivulle istumaan harjoitusta aloitettaessa. Liikkeellelähtö perusasennosta voidaan välttämättä hyvin opettaa vasta myöhemmin. Aloitan seuraamisharjoituksen siten, että koira saa kävellä hihnassa aivan vapaasti. Kaivan taskusta motiivointivälineen (pallon tai makkaran, riippuen siitä mistä koira on kiinnostunut). Kiinnitän koiran huomion motiivointivälineeseen ja houkuttelen sen viereeni välineen avulla. Huomatkaa, että liikun koko ajan itse. Tällä tavoin koira tulee ikään kuin huomauttamattaan sivulleni ja voin antaa sille käskyn ”seuraa”. Käskyn tulee olla iloinen ja kannustava, ei vihainen karjaisu. Talutin on vasemmassa kädessäni, melko lyhyenä, jotta voin tarvittaessa estää sillä koira hyppimästä. Oikeassa kädessä pidän motiivointiesinettä ja käteni on suurin piirtein leuan korkeudella. Kun koira alkujarjoituksissa seuraa vaikka vain kaksi askelta, palkitsen sen välittömästi. Nyt on erittäin tärkeä huolehtia siitä, että koira todellakin seuraa kiinnostuneena ja palkkio annetaan juuri sillä hetkellä, kun se tekee oikein (katsoo

ylös motivointiesineeseen ja seuraa hyppimättä). Olkaa tarkkoja palkitseminen suhteen ja älkää yritäkö edetä liian pitkää matkaa kerralla. Muutama askel riittää.

Sitten otetaan koiralta motivointiesine pois tai, jos on käytetty ruokaa, kaivetaan taskusta uusi makupala ja tehdään suoritus uudelleen. Vähitellen seuraamismatkaa pidennetään ja motivointivälinettä aletaan pitää piilossa nyrkin sisällä, kunnes päästän siihen ettei koira enää näe motivointiesinettä.

Joissakin koulutustilaisuuksissa neuvotaan seuraaminen aloittamaan ensin komentamalla käsky ”seuraa” ja heti perään nykäisemällä terävästi taluttimesta. Tämäkin koulutusmenetelmä tuottaa tulosta, mutta koira ei välttämättä seuraa kovin iloisesti. Tuntuu aika epäloogiselta, että koira haluaisi seurata mielellään ohjaajaa, joka ensin tiuskaisee vihaisesti ja heti perään satuttaa, eikä koiralle itse asiassa ole annettu edes tilaisuuttakaan totella. Jotta koira toimisi oikein, täytyy sen huomio ensin herättää (esim. näyttämällä motivaatioesinettä). Sen jälkeen tulee käsky ja sekunnin reagointiajan jälkeen alkaa suoritus. Jos koira yrittäisi kesken seuraamisen rynnätä pois viereltäni, menettelen sen kanssa seuraavasti. Koiran rynnätessä komennan tiukasti ”ei” ja nykäisen terävästi hihnasta. Samalla sekunnilla kun nykäisy on ohi, astun nopean sivuaskelen koirasta pois päin ja kehotan iloisesti ”seuraa” näyttäen samalla motivointivälinettä. Kun koira alkaa taas seurata iloisesti, taputan sitä innostavasti kylkeen ja sanon ”hyvä”. Eli pakote tulee siinä vaiheessa, kun koira yrittää pois ohjaajan sivulta ja suullinen kiitos ja taputus silloin, kun se tulee takaisin sivulle.

Suurin syy siihen, miksi koira ei pysy käännöksissä mukana, johtuu ohjaajasta. Ohjaaja yksinkertaisesti kääntyy ”johonkin suuntaan” koiran silmissä niin yllättäen ettei se kertakaikkiaan pysty seuraamaan häntä. Koiralle pitää jollain tavalla viestittää, että nyt tulee käännös johonkin suuntaan. Suullisesti ei viestiä saa ilman pistemenetyksiä antaa, mutta tämä ei ole mikään ongelma, sillä onhan meillä vartalokieli apuna. Käännyttäessä vasemmalle koira voidaan valmistaa siihen seuraavasti. Pari askelta ennen käännöstä, ohjaaja ottaa pari hitaampaa askelta ja kertoo näin koiralle, että käännös on tulossa. Alkuvaiheessa voi käyttää ääntä apuna, esim. suhista varoittavasti hampaiden välillä. Kilpailuissa ääntä ei saa käyttää. Nyt koira on valmistautunut käännökseen. Itse käännöksessä ohjaaja laskee vasenta olkapäätä alaspäin ja samalla nostaa oikeaa ylöspäin. Ylävartaloa kierretään hieman vasempaan. Koira näkee erinomaisesti tästä

mihin päin ollaan kääntymässä. Tässä tapauksessa vasemmalle. Samanaikaisesti kun ohjaaja kääntää ylävartaloaan hän pitää vasenta jalkaansa tukijalkana ja siirtää oikean jalkansa kohti kulkusuuntaa. Käännös on tehty ja koira seurasi todella intensiivisesti, kun sille annettiin mahdollisuus siihen. Käännös oikealle tehdään periaatteessa samoin, mutta avustava ääni voi olla toinen, esim. maiskut. Ennen oikealle käännöstä ei oteta hitaita askelia vaan päinvastoin nopeutetaan paria askelta ennen käännöstä. Vartaloa käännetään oikeaan, jolloin samalla vasen olkapää nousee ylös ja oikea vastaavasti alas. Tämä kaikki voi tuntua monimutkaiselta, mutta kun harjoittelet sitä muutaman kerran ilman koira huomaat, että se on itse asiassa aivan helppoa. Mitä pidemmälle koira harjaantuu sitä pienemmät vartalonliikkeet riittävät ja mikä parasta suoritus näyttää upealta. Koira ja ohjaaja ovat kuin yhdestä puusta veistetyt.

Täyskäännöksen vasempaan voi tehdä kahdella eri tavalla. Tavallisin tapa on sellainen, missä ohjaaja kulkee eteenpäin ja kääntyessään vasempaan koira kiertää ohjaajan selän takaa jälleen ohjaajan sivulle. Aikaisemmin opetin koirani tekemään näin, mutta nykyisin haluan, että koira pysyy koko ajan sivullani kun teen täyskäännöksen vasempaan. Tämäkin on yllättävän helppoa opettaa. Opetus aloitetaan ikään kuin jatkamalla käännöstä vasempaan. Eli koira pysyy koko ajan sivulla ja ohjaaja tekee u-kirjaimen muotoisen käännöksen vasempaan. Vähitellen uun muotoa aletaan laihentaa kunnes lopulta ollaan tilanteessa, jossa ohjaaja paikallaan polkien kääntyy vasempaan ja koira pysyy koko ajan ohjaajan sivulla.

Hitaan kävelyn ja juoksuosuuden opettamisessa käytetään myös hyväksi vartaloa ja tässä myös käskyn käyttö on sallittu. Lähdettäessä juoksemaan kallistetaan ylävartaloa eteenpäin ja samalla annetaan innostava käsky ”seuraa”. Siirryttäessä hitaaseen kävelyyn kallistetaan ylävartaloa taaksepäin ja annetaan ”seuraa”-käsky venytetyllä rauhallisella äänellä. Tosin en käytä näissä kohdissa suullista käskyä ollenkaan, sillä kun koira keskittyy seuraamaan vartaloni merkkejä, se ei suullista käskyä tarvitse ja se on tarkkaavaisempi, koska sen täytyy kokoajan seurata minua.

Lopulta, kun nämä kaikki palaset on hyvin harjoiteltu, on seuraamissuoritus valmis. Liikkeelle lähtö tapahtuu perusasennosta (koira istuu ohjaajan sivulla) ja koira seuraa iloisesti ja halukkaasti ohjaajaa, pysyy kaikissa käännöksissä mukana ja on alusta loppuun asti tarkkaavainen. Seuraamisliikkeeseen kuuluva istuminen opetetaan samalla peri-

aatteella kuin liikkeestä istuminen. Kuitenkin sillä erolla, että ohjaaja pysähtyy koiran viereen. Varsinaisessa suorituksessa ei saa käyttää ”istu” käskyä vaan koiran tulee istua automaattisesti, kun ohjaaja pysähtyy. Huomioi tämä opetuksessa. Jos seuraaminen alkaa heiketä jossain vaiheessa, mieti mistä se johtuu ja pyydä jotain kokenutta kouluttajaa katsomaan, minkä asian mahdollisesti teet väärin. Tee tämä ajoissa, jottei virhe muutu liian pahaksi.

Liikkeestä istuminen

Varsinainen kilpailusuoritus alkaa seuraamisella. Kun koira saa käskyn ”istu”, sen täytyy välittömästi istua, vaikka ohjaaja jatkaa pysähtymättä kävelyään eteenpäin. Koiran täytyy istua paikallaan niin kauan kunnes ohjaaja tulee takaisin sen luokse. Taas kannattaa opettaa asiat pienissä osissa ja yhdistää ne vasta myöhemmin koko liikesuorituksiksi. Pienen pennun voi jo opettaa istumaan käskystä ”istu”. Näytä pennulle makupalaa ja nosta käsi korkealle ilmaan. Sano pennulle ”istu”. Pentu yrittää aikansa hyppimällä saada makupalaa, mutta kun se ei onnistu siinä, se istahtaa lopulta hämmennyneenä. Samalla hetkellä, kun pentu istuu alas, sanot sille hyvä ja annat makupalan. Mikäli kehumisesi ja makupala tulivat juuri oikeaan aikaan, ei mene hetkeäkään, kun koira on oppinut istumaan käskystä.

Kun aletaan opettaa liikkeestä istumista, ei seuraamista liikkeen yhteydessä aluksi kannata ottaa liikaa. Jotta liikkeestä istumisesta tulisi ripeä ja kaunis suoritus on pari asiaa, joihin tulee erityisesti kiinnittää huomiota. Koiran tulee istua nopeasti, eikä se saa ottaa askeltakaan eteenpäin käskyn jälkeen. Kun nämä asiat toimivat, muut liikkeeseen liittyvät asiat on helppo opettaa. Aloita seuraaminen suoraan liikkeestä ja unohda aluksi, että liike aloitetaan perusasennosta. Kun koira pysäytetään seuraamisesta istumaan, on tärkeää, ettet jää sen viereen seisomaan. Samalla hetkellä kun koiralle annetaan käsky ”istu”, jarrutetaan vasemmalla kädellä hihnasta (ote läheltä kaulapantaa) ja siirrytään itse aivan koiran eteen. Oikeassa kädessä on houkutinta ja nostamalla oikeaa kättä koiran kuonon edestä ylös takaviistoon koiran pään yli saadaan koira katsomaan ylös. Tässä asennossa koiran on helpompi istuen kuin seisten katsoa houkutinta ja samalla kun se kuulee vielä jo ennestään tutun ”istu” käskyn se istuu välittömästi. Sillä hetkellä, kun koira painaa peppunsa maahan täytyy tulla kehuminen ja makupala/esine. Jos teet tämän oikealla hetkellä, koira oppii istumaan ripeästi. Tätä kaikkea harjoitellaan niin kauan kunnes koira istuu ri-

peästi käskyn saatuaan. Vasta sitten aletaan pidentää matkaa. Aluksi tehdään niin, että kun koira saa käskyn, ohjaaja pudottaa taluttimen kädestä ja siirtyykin askeleen etäämmäs koirasta. Samalla vasen käsi on kämmen koiraa kohti estämässä koiraa liikkumasta eteenpäin. Vähitellen saadaan matkaa pidemmäksi, mutta koko ajan pidetään huolta siitä, ettei koira ota yhtäkään ylimääräistä askelta käskyn saatuaan. Jos se näin tekee palataan takaisin harjoitukseen, jossa käskyn jälkeen käännytään aivan koiran eteen seisomaan. Kun matkaa koiran ja ohjaajan välille on jo alkanut syntyä, voidaan palkkio heittää koiran yli tulosuuntaan. Palkkiota ei koskaan kannata antaa niin, että koira joutuu liikkumaan eteenpäin, sillä tästä saattaa olla seurauksena se, että koira pyrkii hiipimään ohjaajan perään. Kun palkkio tulee aina koiran taakse, sillä ei ole tarvetta hiipiä eteenpäin.

Luoksetulo

Tämä on yksi tärkeimpiä liikesuorituksia, kun ajatellaan koiran normaalia elämää. Koiraa, joka ei tule luokse kutsuttaessa, ei voi juuri koskaan pitää irti ja näin sen elämä narunjatkeena on melkoisen tylsää. Kuten artikkelin alussa totesin, voi luoksetuloa opettaa jo aivan pikku pennulle. Kun pentu on sen verran kasvanut, että se ymmärtää ”ei” sanan, voidaan pennulle opettaa myös se, ettei toisten koirien ja ihmisten luokse saa mennä luvatta. Kun huomaat, että pentu aikoo lähteä toisen koiran luokse, huuda terävästi ”ei”. Jos pentu ei välitä huudosta, vaan karkaa tervehtimään vierasta koiraa, mene pennun luokse, nykäise sitä tuntuvasti korvasta ja sano ”hyi”, jonka jälkeen juokset pois päin pennusta ja kutsut sitä oikein iloisesti. Kun pentu tulee luo, kaikki ikävät asiat on unohdettu ja teillä on ainoastaan hurjan hauskaa. Jos taskusta sattuu löytymään jotain hyvää, varmistuu suoritus entisestään. Tällä keinolla useimmat pennut oppivat hyvän perusluoksetulon.

Varsinainen luoksetulohan on sellainen, että koiran täytyy tulla kutsusta ripeästi (ihanne on täysi vauhti) ohjaajan luo. Sen tulee istua aivan ohjaajan eteen ja käskyn saatuaan sen täytyy siirtyä ohjaajan sivulle. Eli toisin sanoen luoksetulo koostuu kolmesta eri osasuorituksesta: luoksetulosta, eteen istumisesta ja sivulle tulosta. Nämä kaikki osat kannattaa opettaa erillisinä suorituksina ja vasta, kun ne toimivat hyvin, yhdistetään ne kokonaiseksi suoritukseksi. Sillä ei ole suurtakaan merkitystä, minkä osasuorituksen opetat ensin, vaan kaikkia näitä voi opettaa samanaikaisesti. Käsittelen ensin nopean luoksetulon.

Kaiken a ja o on se, että koira tulee vauhdilla luo. Aloita harjoittelu siten, että kiinnität koiran huomion motivointivälineeseen ja koiran huomion ollessa parhaimmillaan avustaja ottaa huomaamattomasti koiraa pannasta kiinni. Ohjaaja lähtee juoksemaan lujaa vauhtia pois päin. Kymmenen metrin päässä hän huutaa koiraa (tänne!) ja näyttää motivointivälinettä. Juoksu jatkuu vielä kymmenen metriä ja taas toistetaan huuto ja välineen näyttö. Ohjaaja juoksee vielä kymmenen metriä ja kun hän huutaa koiraa, päästää avustaja koiran irti. Jo on kumma, jos ei koira tule luokse vauhdilla. Kun koira saavuttaa ohjaajan se palkitaan leikkien ja/tai makupaloja antaen. Vähitellen matkaa voidaan pidentää ja jättää pois huudot väliltä. Aluksi ohjaaja ottaa koiran vastaan siten, että selkä on koiraan päin, mutta myöhemmin voi ohjaaja olla kääntyneenä koiraan päin.

Eteen istuminen opetetaan aluksi lyhyeltä matkalta. Koira jätetään istumaan paikalleen ja siirrytään noin kolmen metrin päähän koirasta. Jos koira ei vielä osaa istua paikallaan, avustaja voi pitää sitä kiinni. Ohjaaja kääntyy koiraan päin ja ottaa käteensä motivointivälineen. Välinettä näytetään koiralle ja huolehditaan siitä, että koira todellakin on kiinnostunut tavarasta/makupalasta. Sitten ohjaaja laskee kätensä lähelle maata ja kurkottaa niin pitkälle eteenpäin kuin käsi yltää. Ohjaaja kutsuu koiraa (tänne!) ja koira lähtee tulemaan kohti kädessä olevaa motivointivälinettä. Juuri kun koira on tarttumassa houkuttimeen, ohjaaja vetää kättä maata pitkin kohti varpaitaan ja siitä edelleen vartaloa pitkin ylös kunnes käsi on vyötärön korkeudella. Sitten hän ojentaa kättä hieman irti vartalosta. Tämä kaikki tapahtuu niin nopeasti, ettei koira ehdi napata houkutinta. Kun käsi on ylhäällä koiraan vaikutetaan siten, että se saadaan istumaan. Parempi olisi, ettet käyttäisi ”istu” käskyä, sillä muutoin jatkossa on yksi ylimääräinen käsky pois karsittavaksi. Jos koira ei millään istu ilman käskyä, käytä sitä, mutta vain sen aikaa kun on pakko. Samalla sekunnilla, kun koira istahtaa eteesi, sen tulee saada palkkio. Ole tarkka, älä myöhästy. Tällä tavoin opettaen saadaan koira tulemaan aivan ohjaajan eteen ja istumaan siinä kauniisti. Kun luoksetulo ja eteenistuminen onnistuvat erikseen, ne voidaan yhdistää. Sivulle siirtyminen otetaan mukaan liikkeen vastaa, kun sivulle siirtyminen onnistuu erillisenä harjoituksena hyvin.

Sivulle siirtyminen opetetaan seuraavasti. Laitetaan koira istumaan ja siirrytään sen eteen seisomaan. Tästä koira voidaan ohjata sivulle joko niin, että koira kiertää ohjaajan takaa vasemmalle sivulle

tai sitten niin, että se siirtyy suoraan edestä sivulle. Pidän parempana suoraan edestä sivulle siirtymistä, sillä silloin näen koirani koko ajan eikä se häviä välillä selkäni taakse. Tämä on kuitenkin makuasia. Molemmat suoritukset ovat täysin samanarvoisia. Sivulle siirtyminen opetetaan makupalan tai lelun avulla. Koiran huomio kiinnitetään houkuttimeen ja kun se on kiinnostunut siitä annetaan käsky ”sivulle”. Houkuttimen avulla ohjataan koira sivulle joko takakautta tai suoraan edestä. Samalla hetkellä, kun koira on tulossa sivulle, otetaan askel eteenpäin, jotta koiran vartalo tulee oikeaan suuntaan eikä se jää vinoon. Koiran tullessa sivulle jarrutetaan taluttimesta hieman, nostetaan houkutinta ylemmäs ja hieman taaksepäin, jotta koira istuu, kun joutuu katsomaan ylös. Heti alusta alkaen täytyy koiran tulla rintamasuuntaan sivulle. Ei kannata antaa sen alkuun istua vinoon ja myöhemmin yrittää käskyin saada sitä korjaamaan asentoon. Monet käyttävät käskyä ”korjaa” ja itse asiassa he ovat vain opettaneet koiralle yhden turhan osasuorituksen lisää. Jos koira jää vinoon, ei myöskään kannata tarttua sitä takapuolesta ja yrittää siirtää peppua lähemmäs ohjaajaa, sillä siitä seuraa vain se, että koira kampeaa vastaan eikä siirry yhtään sen paremmin sivulle. Sen sijaan, jos koira on jäänyt vinoon, ota askel eteenpäin ja kutsu koira sivulle. Tällä keinolla koira yleensä istuu suoraan. Jos olet kyllin tarkka, voit estää vinoon istumisen siten, että huomatesasi koiran *aikovan* istua vinoon, otat puoli askelta eteenpäin ja korjaat näin asennon.

Sivulle siirtyminen tapahtuu kaikissa niissä liikkeissä, joissa koira ensin jää istumaan ohjaajan eteen ja sitten se saa käskyn siirtyä sivulle. Joten sivulle siirtymistä en käsittele myöhemmin enää, vaikka se suoritukseen kuuluukin (liikkeestä maahanmeno, juoksusta seisomaan jääminen, kaikki noudot).

Tässä kaikki tällä kertaa. Seuraavassa osassa käsitellään liikkeestä maahanmeno, kävelystä ja juoksusta seisomaan jääminen.